

Dr. Jos. C. O b l a k :

V okrilju Visoke Tatre

(Dalje.)

Moja prva pot v Tatro.

Davno je že v tebi, ki imaš neko gotovo žilico, sklep dozorel, da ti Tatra ne odide, če ne od severne, t. j. poljske strani, pa od južne, slovaške. Jaz sem jo prvikrat zazrl od poljske strani — v dalji gori nad Novim Targom ob Dunajcu. Prehajal sem preko Malopoljskega gričevja od Krakova sèm polagoma v srednje-gorski svet zapadnih Beskidov mirnih razsežnih form, izza katerih nenadno vzkipi Visoka Tatra s svojimi ostrimi konturami.

Malokdo, ki je že prišel do slavnih Zakopan, bo zamudil priliko, da bi se ne zapeljal do še slavnejšega poljskega »morskega oka«. Odtod jo mahneš peš še kakih par sto metrov višje k Črnemu Stawu, kjer uživaš tako neposredno vso romantiko pod tisočmetrskimi, temnimi, granitnimi stenami Rysov, Volovega Hrbita, Hincove Veže* in kakor se že imenujejo razne orjaške tatranske gorske figure. Do meje poljsko-češkoslovaške od tu ni daleč, saj leži to jezero v najskrajnejšem kotu, v katerem se zaje poljska meja v Visoko Tatro: tu teče še po centralnem grebenu in doseže najvišjo točko v veličastnem masivu Rysov. Preko njega ali visokega Mengušovskega sedla je krasen prehod na slovaško stran. Toda naš načrt je drugačen in — kakor se bo koncem koncev izkazalo — nič manj lep ko praktičen. Na južno, slovaško stran Tatre moreš od tu le preko silnih, strmih višin, a na slovaška tla moreš »priti« (toda kdo hodi še danes po še tako lepih ali grdih cestah!?) z avtom tudi po dolini; saj že sosedna dolina Bielovodska, dasi urezana iz Tatre na severno (poljsko) stran, ni več poljska, nego tvori mejo, dočim je gornji del te doline že slovaški, kakor je ves centralni greben od Rysov dalje proti vzhodu tudi s celim severnim pobočjem in z vsemi severno usmerjenimi dolinami češkoslovaški. Tudi oba najvišja Tatranska vrhova (Lomniški Štit in Gerlahovka) sta v tem čisto slovaškem delu Visoke Tatre.

* »Veža« slovaško ni predsoba, nego stolp (Turm).

Seveda iz skrajnega zahodnega kotička prelepe poljske Tatre tudi ni daleč do — izza prevrata znane osporovane — Javorine, ki leži v območju severnega dela slovaške Tatre — tam, kjer se v krasnem geološkem in barvnem kontrastu postavi ob stran temne Visoke Tatre svetla Ždiarska Tatra.

Kakor od severnega podnožja poljske, tako imaš tudi od severne strani čisto slovaške Tatre preko več sedel najlepše, to se pravi precej visoke gorske prehode na južno, seveda ravno tako slovaško stran...

Tik pred mejo na Lysi poljani se odcepi cesta preko bistre Bialke, naprej ob podnožju slovaške Tatre na vzhod pod severne bregove Belanskih Alp, ki so prislone ob skrajno vzhodno konico ogromnega tatranskega polmesca, in vezane s Tatro po globokem sedlu Kopy; imenujejo se tudi »Ždiarska Tatra«. Ta takozvana »Ždiarska Tatra« ni več ona granitna Tatra, nego je prava sestra naših apnenih Alp i po svoji obliki i boji. Kako te mika planinica, da bi šel gledat in uživat ta čudoviti kontrast na Kopské Sedlo v bližino, kjer trčita skupaj dva različna gorska svetova, in bi se preko njega prevalil skozi Kezmarsko dolino na južno stran v gozdove okoli Matliarov in Tatranske Lomnice! Tako pa si po načrtu (po mojem namreč, ne po svojem, ki si ga lahko napraviš tudi drugače) navezan na sicer krasno cesto pod pobočjem teh belih Belanskih Alp, ki jih moraš obkrožiti in se preko nižjega Ždiarskega Sedla prevaliti na ono stran. To sedlo in z njim na vzhodu je položena lepa gorska dolina med Belanske apnene Alpe in Špiško Maguro, ki ima s svojimi položnimi hrbti že značaj sredogorja in dosega le višino našega Krima ali Javornika: na nju me je spominjala tudi s svojimi gozdovi.

V tej široki, bujno zeleni, s temnimi pasovi obrobljeni gorski dolini je postlano nadolgo raztegnjeno selo Ždiar, s svojimi značilnimi, živobojnimi slovaškimi hišami. To je prava slovaška Rakitna ali Koprivnik po vsem svojem položaju. Narodne noše se popolnoma prilagodijo hišam in pokrajini.

Cesta se polagoma pogrezne v goste šume, v katerih žubori sto in sto potokov, zavije proti jugu in zapadu, potem ko je docela obkrožila takozvane Belanske Alpe.

Skoro se zasveti zdaj tu zdaj tam v gozdnem zatišju hiša, vila, hotel... Ko smo preko široke Tatranske kotline na robu Belanskih Alp, kjer imajo tudi sijajno kapniško jamo — smo tudi že na takozvani cesti »slobody« in po njej kmalu v Metliarih, ki so nekak predkraj pred podtatranskim rajem na širokem gozdnem pragu na južni strani pod Tatro.

Gori na severu iznad gozdov se pojavi krasna podoba Lomniškega Štita. Pred nami zablesti čarobna Tatranska Lomnica z divno po-

dobro Lomniškega Štita v ozadju, z vsemi svojimi hoteli in sanatoriji, vilami; nad vsemi pa dominujoči velehotel »Praha« na zmerni višini, liki katedrala.

Ko gledaš v ozadju to velegorsko krasoto — kdo bi te še zadržal, da ne bi stopil enemu ali drugemu izmed vrhov na glavo! Toda pri toliki množini Tatranskih vrhov si moraš kot praktičen planinec — ker časa nima menda nikdo na potu v izobilju — znati izbrati ruto, da vidiš v najkrajšem času kar največ, kar najznačilnejše, in da prodreš čimbolj v najgloblje tajnosti nove gorske osebnosti, ki te mora — kakor Tatra — s svojim nenavadnim koloritom in veličastjem svojih oblik zgrabiti z elementarno silo.

Že na karti vidiš, da sta pomaknjena oba, rekel bi, le formalno najvišja Tatranska vrhunca: Lomniški (2634) in za cel meter nižja Gerlahovka na južni rob orjaškega polkroga skoro tik nad južno gozdno teraso.

Zato bi jaz tudi ne proglasil obeh za absolutna gospodarja obsežnega Tatranskega kraljestva; kajti to kraljestvo je čudovita posebnost: tu je več kraljev, in zdi se mi, da so glavni, čeprav nekaj nižji vlastodržci vse bolj v sredini. (Dalje prihodnjič.)

Jos. Wester :

Hacquetova navodila za gorolazce

Starejšim čitateljem »Plan. Vestnika« Baltazar Hacquet ni neznana osebnost; o njem je bil napisal Luka Pintar v letniku 1912, stran 193—195, kratek, a tehten članek, v katerem ga je predočil kot razboritega znanstvenega raziskovalca naših pokrajin ter početnika planinske turistike pri nas.¹

Hacquet je bil po posredovanju svojega zaščitnika Gerharda von Swietena, domačega zdravnika cesarice Marije Terezije, prišel l. 1766. kot rudarski zdravnik v Idrijo. Živo njegovo zanimanje za prirodoslovno stroko ga je napotilo, da je pričel proučevati domačo pokrajino v geološkem, mineraloškem in botaničnem pogledu ter je tako postal vreden naslednik svojemu predniku in stanovskemu tovarišu slavnemu botaniku Janezu Scopoli-ju. Še z večjo vnemo se je posvetil znanstvenemu preiskovanju slovenske zemlje, zlasti njenih gorskih predelov, potem ko se je l. 1776. preselil v Ljubljano kot profesor anatomije, kirurgije in porodništva. To službo je požrtvovalno vršil

¹ Gl. tudi črtico dr. Avg. Pirjevca o Hacquetu v »Mohorjevi knjižnici«, št. 20, in moj članek v »Življenju in svetu«, knjiga 9 (1931), št. 2, 3 in 4. — Nedavno je izšla v zbirki »Große Bergsteiger« (Bergverlag Rud. Rother, München) temeljita monografija dr. Georg Jakob, Belsazar Hacquet: Leben und Werke. Knjigo priporočamo tudi našim planincem. W.

vseskoz do l. 1787., ko se je odzval višjemu pozivu na vseučilišče v Lvovu, kjer je zasedel stolico za kirurgijo.

Hacquet je za svojega bivanja v Kranjski deželi vzlic težavnim razmeram in skopo odmerjenemu času z brezprimerno vnemo in čudovito vztrajnostjo prepotoval vse predele naše ožje domovine, Kranjsko, Istro, Hrvatsko Primorje, Vojaško granico tja do turške meje, vso Koroško, Štajersko, Salcburško, Tirole; pot ga je dovedla tudi v Švico in Nemčijo. Z nekako bridko zavestjo piše v predgovoru k IV. delu svojega najpomembnejšega dela »Oryctographia Carniolica« (»Rudo- in kamenoslovje Kranjske dežele«), str. VIII. i. sl.: »Skozi polnih devet mesecev v letu sem bil vedno navezan na težavno službo profesorja raztelesovanja, ročnega zdravilstva in porodništva brez sleherne pripomoči. Ure mojega odpočitka v teh devetih mesecih so bile večidel le posvečene bednim bolnikom, ki sem jim po svojih močeh pomagal, ker ni bilo v deželi nobene bolnice, ki bi dajala ljudem v sili zavetje. Le trije meseci v letu — toliko so znašale moje počitnice — so mi dopuščali, da sem za pospeševanje svojega najljubšega študija, prirodopisne vede, potoval; to pa je bilo združeno z nemalimi težočami, ker sem moral le ob določenem času (t. j. poleti) potovati. Vreme se v teh mesecih vobče vedno izpreminja; gorovja, večidel brez poti, sem moral zdaj peš, zdaj jež prevaliti: vse to mi je potovanja grenilo in jemalo priliko, da bi vse natančno obravnaval, za kar je treba čisto posameznih preizkusov. Vedno sam, vedno prepuščen svoji usodi, sem s svojo Rosinanto prepotoval te pokrajine. Kdor le-té pozna, n. pr. predele Hrvatske in Kranjske, lahko poreče: »Sreča je bila pisatelju mila, da se je na vseh krajih tako srečno izmuznil!« Poleg vsega tega pa za to tako težavno in zame tako potrošno podjetje nisem imel nikake podpore ne od države ne od nikogar drugega; torej sem moral vse iz svojega plačati... Tu moram razodeti še eno okoliščino, ki mi je povzročala na poti dosti ovir. Ni dovolj to, da sem za blaginjo države žrtvoval svoje skromno premoženje in svoje moči, še to sem v tej nehvaležni deželi, kjer je vse, kar pomeni znanost, in tudi plemstvo v popolnem razkroju — razen nekaterih jasnih glav — to dobil za plačilo, da so me zasmehovali, ali bolje rečeno, zaničevali... A kakor ni na svetu stranke, ki bi ne imela svojih privržencev, tako tudi jaz nisem bil brez njih: to je ubogo preprosto ljudstvo. Čeprav me je imelo za krivoverca, mi je bilo vendar jako vdano, dočim me višji sloj ljudi, ki obsega večidel puhloglavce, za katere sem bil prava šiba, nikakor ni mogel ljubiti, ker sem se jim namesto s podlim prilizovanjem vsekdar z resnico postavil po robu... Naravno, da sem, daleč od državnega središča, brez mecena, po političnem spletkarstvu, kakršno ne pristoja nobenemu poštenjaku, dostikrat doživel zoprnosti, ki me pa vendar niso nikoli potrle...«

Vse take in slične neprilike Hacqueta niso ovirale, da ne bi bil z vztrajno vnemo, ki je bistvena lastnost za svojo stroko zavzetih znanstvenikov, prehodil vseh naših krajev ter se povzpел na najvišje vrhove naših gorá: od Nanosa preko Julijskih Alp (Triglava²) in Karavank do Dobrača in Visokih Tur — dospel je do Pasterce na Vel. Kleku — od Pece, Plešivca in Pohorja do Donačke gore in Bohorja, od Svete Gore, Svete Planine in Kuma do Gorjancev, od Krima, Slivnice, Javornika in Snežnika do Učke v Istri, do Velebita in Kleka in Plešivice ob turški meji. To so pogorja in vrhovi le v pokrajinah, ki nas bliže zanimajo, ker spadajo v okoliš našega sedanjega planinstva, da ne omenimo vrhov v tirolskih in švicarskih Alpah.

Ko je bil Hacquet naše pokrajine do dobra raziskal in uspehe svojih potovanj v mnogobrojnih spisih³ obdelal, je l. 1787. zapustil Ljubljano in se preselil med Poljake v Lvov. A tudi tu si ni privoščil počitka: v istem pogledu kakor prej alpske in kraške pokrajine je prehodil sedaj Srednje in Zapadne Karpate s Tatro vred ter je izsledke svojih karpatskih pohodov objavil v zadnjem svojem večjem oriktografskem delu: *Neueste physikalisch-politische Reisen in den Jahren 1788—95 durch die Dacischen und Sarmatischen oder Nördlichen Karpathen* v 4 delih, Nürnberg, 1790—1796. In kot »dodatek« zadnjemu delu, kot »epilog« k svojim potopisom, je Hacquet objavil v sedmih odstavkih navodila, kako je treba pohode na gore pripraviti in uravnati.

Vse, kar je Hacquet v teh navodilih povedal, bo zanimalo tudi današnjega turista in marsikatero navodilo je tudi dandanes uvaževanja vredno vzlic temu, da so se potovalne prilike odtlej bistveno izpremenile: imamo železnice, gladke ceste, markirana in zavarovana pota, planinske kočé in zavetišča, primerno turistovsko opravo, udobno popotno opremo itd., sploh vse, kar je moral planinski popotnik pred več ko sto leti še pogrešati. Zato pa zremo s tem globljim spoštovanjem na moža, ki se ni dal po nikakih ovirah in težkočah strašiti, da se ne bi povzpел na najteže dostopne vrhove — v službi znanosti in prosvete. Kako neznatni so naporí današnjih planinskih turistov in plezalcev sportnikov in kako malenkostni so njih uspehi in izsledki v primeri s prvimi odkrivatelji naših Alp, s prvimi alpinskimi pionirji, med katerimi zavzema Baltazar Hacquet najčastnejše mesto! —

V naslednjem naj pripoveduje Hacquet sam to, kar je zapisal v omenjenem »dodatku«:

² Hacquet je bil dosegel vrh Triglava prvíkrat dne 8. avgusta l. 1779., drugi-krat pa dne 23. julija l. 1782.

³ Gl. omenjeni članek Luke Pintarja v »Plan. Vestniku« l. 1912. in članek njegovega sina Ivana Pintarja »Hacquet Baltazar« v »Slov. biografskem leksikonu«, 2. zv., str. 284—287.

»Često so me početniki v prirodoslovni stroki vprašali, kako in na kak način se najprimerneje pripravimo za hojo na gore, česa nam je za to neobhodno treba, katere so pri tem največje ovire, kako se tako težavno podjetje najuspešneje opravi i. sl. Odgovoril sem jim po dognanju svojih izkušenj in po tistem malem, kar sem vedel že od drugih, ki so včasih kake drobce o tem v svojih spisih napisali. Ker pa se spominjam, da nisem nikjer čital nič celotnega o tem, zato hočem, kolikor se dá v kratkem opraviti, tu sporočiti, česar me je naučila izkušnja nekako 30 do 40 let.« (Dalje prih.)

Miha Potočnik;

Varijanta v Triglavski steni

(Dalje.)

Tako smo jo vsi podjetni ubrali po žlebu navzgor do njegovega konca, odkoder smo videli, da pelje v desno široka polica; naša naloga je namreč zdaj bila, da splezamo v visoko steno na desni strani žleba in potem po njej do severozapadnega roba. V vsej višini žleba pa nismo nikjer dobili kake primerne razčlembe, ki bi nas privedla v to steno; žlebov breg in stena tu spodaj sta tako izlizana in navpična, da nam res ni ostalo drugega, kakor plezati po žlebu, češ, višje gori se bo že kaj dobilo, ko se stena nekoliko poleže. Tako smo prišli pod kakih šest do osem metrov visok kaminast prag, silno gladek in moker. Oho! Takoj smo videli, da bo za nekaj časa zapihala druga sapa.

Kamin je bil tako malo vabljev, da je Joža na prvi pogled predlagal, naj raje poskusim na levi v strmih, uglajenih ploščah, češ, na ta način obidem ta prag; saj čezenj smo morali, da bi prišli tako v višino one police in potem mogli prečkati v desno steno. Plošče pa so ob vrhu praga tako malenkostno razčlenjene in tako navpične, da po njih ne bi mogli prečkati na desno, če bi sploh doplezali do vrh praga. Pa niti to ni bilo tako gotovo.

Odločili smo se zato za kamin; saj odločitev ni bila težka, ko smo imeli le to edino možnost na izbiro! Da bi bil svobodnejši pri kretanju, sem odložil nahrbtnik in sem začel gvozdit. Od začetka je šlo prav dobro, ker je kamin ravno prav razmaknjen, da se lahko na vse strani opiraš vanj; tudi robove ima sempatja, da noga na njih počije in se oddahneš; saj gvozdenje po gladki, mokri skali od sile zasope.

Preril sem se tako do vrha kamina, kjer bi moral prestopiti na desno; naravnost naprej je pot zaprta po gladkem previsu, dočim se na desno odcepi gladka, strmo viseča polica. Polica se izobličijo pravzaprav šele kake tri metre na desno; od kamina do tam pa je v resnici

le zelo ozka, silno nagnjena plošča, na kateri ni prav nobenega pri-jema, ki bi ti pomagal čez to tako kočljivo mesto. Prebrskal sem vsako ped skale, da bi dobil kak rob, kamor bi se obesil in potem pognal naprej na polico; toda v obsegu mojih rok ga ni bilo, čeprav sem se precej daleč stegnil. Obtičal sem tako zagvozdjen vrh kamina v naporni drži in sem čepel tam, kakor narisan, kar sem se spomnil, da imam v žepu tudi — kline. Prej mi še v misel niso hodili; saj je polica tam na desni tako vabila, da sem za trdno upal biti takoj tam, če se le dobro iztegnem. No, ko sem pa moral vsakikrat, kadar sem poizkusil prestopiti, nazaj v kamin čepet, če nisem hotel omahnuti s plošče, sem pa le spoznal, da brez klina ne bo uspeha. Zabil sem ga torej ob vrhu kamina v špranjo, se prijel zanj in zlezal toliko iz kamina na ploščo, da sem na njej lahko pokleknil; ker so se hlače zadosti trle, sem napravil še droben korak po kolenih naprej ter z desno roko ujel dober prijem nad ploščo: bil sem na polici! Tam sem zabil nov klin, da sem varoval tovariša, ki sta morala plezati s svojima nahrbtnikoma in še z mojim; klin vrh kamina jima je pri prestopu prav dobro pomagal.

Polica postane čezdalje bolj široka, zato smo ji sledili tja do nekega vogla v steni, kjer smo jo ubrali po stopničastih policah naravnost navzgor do široke, z gruščem zasute police, ki nas je potem privedla zopet v grapo na levi, že precej visoko nad onim kaminom. Tam smo v kotu, s prodrom zasutem, pod navpično steno naleteli na prav nepričakovano najdbo. Iz proda je molela majhna črna stvar; ko smo jo odgrebli, smo presenečeni ugotovili, da je to prava pravcata mrtva veverica, vsa že oguljena od padajočega kamenja, ki ga deževje z vodo vred meče čez steno v ta kot; le rep je bil še dobro ohranjen in kosmat kakor omelce. Sam Bog vedi, odkod je priplezal ta ljubki gozdni glodalec v Triglavsko steno in zakaj; saj tu ni ne trdih orehov, ne sladkih lešnikov in ne tečnih smrekovih storžev, ni gostih, za skrivališče pripravljenih smrekovih vej in bukovih senc; le sempatje raste šop planinske trave, majhne in borne, da se ti skoro smili v svoji revščini! Kako čudna so pota narave!

Po grabnu smo splezali še nekaj sežnjev navzgor do previsnega praga v žlebu; tu smo zavili zopet v desno na polico. Do tu smo se v glavnem posluževali grape kot glavnega prehoda, čeprav smo se umikali v desno po policah neprestopnim skokom, in sicer zato, da smo dobili primerno višino, v kateri bi potem končnoveljavno splezali v desno steno in po njeni sredi nadaljevali pot; zakaj spodaj je ta stena, kakor že rečeno, neprehodna. Odtod naprej pa postane ta grapa odločno neprestopna; zato je bilo, kakor nalašč, da je izpod skoka vedla ona polica daleč v desno. Krenili smo po polici in prečkali po njej gotovo dobrih dvesto korakov na desno. Polica se

zdržema zožuje: od začetka je široka in udobna, da brezskrbno korakaš po njej; toda že pred sredino prečke se moraš dobro oprijemati, da le zdrsneš na grušču, a v zadnji polovici je le še za ped široka, nad njo pa se vedno gosteje bahajo okrogli previsi, da vidiš že znak, ko se preprijemlješ naprej. Pod polico postaja stena bolj in bolj navpična in odsekana; proti koncu vidiš povsod s police naravnost na meli pod steno.

V tem delu police smo hodili kaj previdno — vedno le po eden in eden — in se varovali na skalnih robovih; zakaj, v prečki je padec nevarnejši, nego če hodiš naravnost navzgor, ko je opasno samo za prvega, da pade daleč; naslednji je ob napeti vrvi dosti zavarovan in, čeprav zdrsne, pade kvečjemu meter daleč; v prečki je za vse enako nevarno, pa tudi varovanje mnogo težje. — Ko je hoja po polici postajala od stopnje do stopnje težavnejša in vedno bolj izpostavljena, je zapelo spet kladivo, kajti klin skrajša dolžino eventualnega padca in je silna opora tudi onemu, ki varuje, ker sunek v tem primeru ne deluje navpično v globino, ampak vodoravno.

Zabijal sem torej na nevarnejših mestih kline; vse je šlo dobro izpod rok, čeprav precej počasi. Le pri drugem klinu bi me bilo skoraj pometlo, če bi bil le nekoliko manj previdno hodil! Ko sem se plazil od prvega klina k mestu, kjer sem upal zabiti drugi klin, sem stopal po silno ozkih poličastih stopih; zato mi je prišel zelo prav širši skalni izrastek na polički, kjer sem nameraval počiti in pregledati položaj za naprej. Pa sam ne vem, zakaj sem tako nezaupljivo stopil na tisti izrastek; videti je bil od sile trden in kakor prirasel v steno: to je bila moja sreča! Ko sem namreč z desno nogo stopil na izrastek in ravno hotel prenesti vso težo na to oporo in se preprijeti, sem začutil v trenutku, da se mi pod nogo nekaj maje in utegnil sem ravno še toliko, da sem spet ujel ravnotežje z levo ter da sem trdneje zagrabil za oprimke — skala, velika za polovico človeka, se je odluščila od stene in zbobnela v zamolkljih treskih v brezno; hvala Bogu, da sama!

Da smo po tem dogodku hodili še previdneje, mi boste verjeli. Priplezali smo po polički do skalnega kota pod gladko steno, v katero je zarita drobna prepoka. Polička se je še nadaljevala, bila pa je že tako ozka in tako grdo izpostavljena, da sem vendarle nameraval riniti v poč, čeprav je obetala zaradi silne strmine in gladke skale skrajne težave in le nekaj odstotkov možnosti. Počakal sem na Joža, da sva se posvetovala. Po treznem preudarku sva pa ugotovila, da bi bilo plezanje po poč preveč tvegano, nekoristno podjetje, kajti v vsej višini ni robu, kamor bi se prijel, kaj šele stopil; da bi pa zabijal vsaki dve pedi kline kot opore, bi porabil pol dneva, če ne bi prej omagal in še ni gotovo, če bi vsak klin prijel. Torej drugam

ne kaže, kakor po polički vkljub njeni grdobiji! Zabil sem v poč klin, Joža se je trdno vstopil v skalni kot, kjer je bilo še kolikor toliko podobno mesto za varovanje, pa sem šel. Lašta je prav zelo sitna; če je bilo na njej za polovico podplata prostora, je bil že praznik! Nad njo je stena v vsej dolžini pomaknjena nazven, tako da ves čas prečkanja visiš močno vznak nad globokim prepadom. To bi še ne bilo tako hudo; toda oprimki v steni so sila krušljivi in majhni, treba je plezati zelo počasi in v mučni drži kar naprej preizkušati robove — če bi le enkrat napak prijel, že bi imel Joža polne roke dela! Na ta način sem prišel do roba, do kamor se je še videlo od klina, pri katerem je stal Joža. Tu zadaj se lašta izgubi, pa tudi previs nad njo odneha v navadno, sicer še zelo strmo steno, ki pa je k sreči zelo dobro razčlenjena, a od sile krušljiva. Po tej steni sem splezal nekaj sežnjev na kvišku, dokler nisem stopil na široko, z odkruški posuto polico, kjer sem se lahko v miru oddahnil. Ko sta prišla še tovariša, smo po nekaj korakih v desno dospeli na prostorno, prižnici podobno teraso pod onim značilnim rumenim odlomom, ki ga tudi iz doline razločno vidiš. Nad teraso na levi se dvigajo silni vodoravni skladi, ki so naloženi drug vrh drugega in tvorijo velike poveznjene strehe, da se zdi, kakor bi bili spodnji izpodžagani izpod zgornjih. Na desno pa je prižnica lepo s travo obrasla, a tam, kjer ni trave, je posuta z drobnim okroglim, zamazano-rdečim kamenjem, pomešanim s snežnobelimi odkruški, da so videti tla kakor starodaven, napol zabrisan mozaik. Prižnica je pokrita z masivno obokano streho, da bi bila prav prijeten in zaveten bivak. Pod njo je na vse kraje odsekan prepad. Ta kraj je kakor ustvarjen za počitek, ne moreš se premagati, da ne bi sédel in pokosil, posebno če je ura okrog poldne, kakor je bila takrat!

Pogled s prižnice je veličasten! Vse naokrog te obdajajo strme, visoke pečine, naravnost pod teboj, globoko doli v dolini šumi prav narahlo Bistrica, da uho komaj še ujame ta prijazni dolinski pozdrav, na ono stran doline pa se svet zopet požene naravnost na kvišku v ponosne, smeje vrhove. Sami stari znanci so tam, od širokoplečega Pihaveca-graničarja, mimo Stenarja, kraljevske Škrlatice, Križa, Kukove Špice pa ven do Vrtaškega Vrha in Mojstranske planine, prečudovita vrsta starih, preizkušenih grenadirjev! Pihavec je tako blizu, kakor da ne bi bilo doline vmes; z roko bi ga dosegel.

(Dalje prih.)

Okoli Matterhorna

To ti je bila nemirna noč na Hörnli-koči!

Zunaj je tolkla toča po strehi in vihar je divjal, da je tramovje škripalo. Vedno in vedno smo se prebujali in vlačili odeje preko glav. Kljub temu smo se počutili bolje kakor kdaj poprej. Včeraj se je izpolnila naša dolgoletna želja: ob krasnem vremenu smo bili na njem in smo uživali najlepše, kar premorejo Švicarske planine. Sedaj pa lahko pride kar kak sodni dan čez nas.

Vzlic slabemu vremenu so se okoli ene zjutraj odpravile partije na Matterhorn, med njimi tudi naš simpatični oskrbnik — kot vodnik. Prejšnji večer me je naprosil, da bi med njegovo odsotnostjo prevzel oskrbništvo koč. In tako sem prišel do tega, da sem opravljal 12 ur funkcijo švicarskega oskrbnika na Cabane du Mont Cervin. Diplome za to pozneje sicer nisem dobil, vendar sem bil vsaj jaz, če že ne gostje, s svojim oskrbništvom zadovoljen.

Po viharni noči je zasijalo solnce in zgodaj smo že postopali na terasi pred koč in občudovali božanski razgled. Z velikim Zeissovim teleskopom smo sledili plezajočim partijam — daleč pred drugimi smo zagledali našega oskrbnika z njegovim Angležem. Ravnokar sta oprezno plezala preko poledenelih plošč nad Schulter, tako da smo šele od tod lahko presodili, kako skrajno ekspaniran je ta del poti.

Tako zelo sem bil zatopljen v to »plezanje z očmi«, da sem skoraj pozabil na svoj novi poklic. Torej: zakuriti, pospravljati, kuhati in zbuditi! Gori na skupnem ležišču ležijo kandidati za gorsko bolezen. Zaviti kakor mumije, so spali trdno ko Amenemhet III. s celokupno dvanajsto dinastijo. Pri moških sem imel lahek posel: potegnil sem enostavno odeje z njih, potem sem pa hitro izginil, da ne bi slišal v vseh mogočih jezikih besed, ki mi ne želijo ravno dobro jutro. Moj način, »kako zbudim ženske v višini nad tritisoočdvesto metrov«, se je pa tako obnesel, da mislim oglasiti zanj patent.

Ko sem opravil svoj budilni posel, pa veliko brento na rame in hajdi po vodo — precej daleč, toda skoraj po ravnem do studenca. Isto mesto je to, kjer je Wymper s svojimi spremljevalci prebil zadnjo noč pred tragičnim vzponom. Za Croza, Hadowa, Hudsona in Douglasa je bila to zadnja v življenju.

Hitro smo še enkrat koč pospravili, potem se pa poslovili od vseh ljubih znancev. Mala Parižanka, s katero sva si včeraj tam gori na 4505 m delila zadnje kekse, se je poslavljalja s solzami v očeh. Mislim, da nikjer drugod ne postanejo ljudje tako hitro prijatelji ko na planinah, in to neglede na narodnost in poklic.

Hitro imamo za seboj serpentine doli na Hörnli-Rücken. Tu začne naš dvorni fotograf Ivo s foto-ofenzivo proti Walliškim orjakom. Cele

salve strelja proti Weisshornu, Zinalrohornu, Dent Blanche in Dent Herens. Naravno, da je pri tem njegov glavni sovražnik — Zermattski lev.

Potem zapustimo normalno pot in krenemo proti zapadu. Par skokov in že stojimo na Furggen-Gletscherju. Da lahko lažje z razpokami koketiramo, se navežemo. Stopinj ta dan sicer nismo sekali, zato smo pa postavili celo vrsto novih plavalnih rekordov na vse daljave. Prava muka je bila, spraviti ogromne nahrbtnike preko ledeniških potokov, ki so povsod peneče v divjih skokih drveli v dolino. Toliko mrzlih obkladkov pa res ni bilo predvidenih na budžetu našega dopusta.

V tolažbo nam je bil nepozabni pogled na Matterhorn! Kakor pastel smaragdno zeleno-modro-belo in vijoličasto je bil videti od tod. Njegove navpične konture in nežne linije njegovih grebenov so napravile na nas vtis pravljíčne podobe. Divota!

Mi sicer mislimo, da vemo, kaj da je lepo; toda kaj takega si sploh ni mogoče poprej predstavljati! Še bolj nemogoče popisati! Saj sloviti alpinist Guido Rey piše: »Jedesmal, wenn das Matterhorn in der Landschaft auf der Bildfläche erscheint, soll der Beschreiber in seiner Schilderung innehalten und dem Leser sagen, er möge selber hingehen und es sehen. Wenn er es auch nur ein einziges Mal sah, so wird ihm der Anblick unvergesslich sein; wer es nicht gesehen hat, dem nützt es nichts, wenn man ihm die Majestät des Felsblockes schildert, der vom Grunde des Tales 3000 m hoch gegen den Himmel ragt, dieser riesigen Spitze, die so verschieden erscheint, bald bezaubert, bald erschreckt, bald wie das Produkt einer grauenhaften Weltkatastrophe, bald wie ein ruhig heiteres, grossartiges Kunstwerk, durch das die Natur des Menschen Geist zu ihren Höhen erheben will.«

Ko smo po dveh urah srečno preplavali Furggen-Gletscher, smo dospeli na Theodul-Gletscher in ga traverzirali v dobri uri.

Proti vzhodu nas pozdravlja skupina Michabel, desno od nje se razprostira snežnobeli Monte Rosa s svojimi sedmimi vrhovi. Sledi nevarni Lyskamm, Castor, Pollux, Mali Matterhorn in široko se razprostirajoči Breithorn, kateremu pada hermelinasta odeja tja do Theodulovega prelaza.

Prišli smo končno do Gandegg-Hütte pod Breithornom. Tukaj smo hoteli prenočevati, drugi dan pa dalje na Betemps-Hütte in na Monte Rosa. Slabo vreme na eni strani in visoke cene na drugi strani so nam ta načrt prekrižale. (No — letos smo pa lahko konstatirali, da je v tej koči razmeroma poceni, kljub pristojbini sedemdesetih dinarjev na skupno ležišče, napram koči Grand Mulet v skupini Mont Blanca. Tam smo plačevali tako visoke cene, kakor da bi bili Ford-ova ali Morgan-ova »žlahta«.)

Po dveh veselih uricah smo odšli po nepoznani stezi proti Zermattu. V napol podrt senik (tudi to najdeš v Švici!) smo se deloma premočeni rešili pred nevihto. Ob blisku in gromu je Tone delil svoj dvakrat »lastnoročno« žgani tropinovec.

Mimo kaskad belomlečne reke Visp smo pozneje nadaljevali svojo pot navzdol. V Zermattu nas je zopet dobila toča, kljub temu se je zvečer točno ob 9. uri začela naša privatna veselica.

Tisočšeststo metrov visoko leži Zermatt — cilj hribolazcev vsega sveta. Z razkošnimi hoteli, z asfaltiranimi ulicami, z bleščječimi ledniki in z nad 4000 m visokimi vrhovi Walliške skupine privablja dnevno stotine tujcev. A kaj bi pomenil Zermatt, če bi se v ozadju ne vzpenjal v oblake kakor magična vizija ona najlepša gora vseh gor — Matterhorn!

Dr. Gizela Tarczay (Budapest):

Nešto o Mátri

Hodajući po madjarskim planinama, često mislim na milu mi Sloveniju. Dobro se sjećam svih njezinih ljepota, kojima me je nekada očarala. Sjećam se njezinog obilja cvijeća, sjećam se zelenih virova Vintgarovih, bijelih narcisa na Golici, a po gotovo dobro se sjećam planinarskih kuća u Sloveniji, tih umiljatih kućica, koje su me toliko puta dočekale, kad sam se vraćala sa planine.

Kod nas, u Madjarskoj, nema mnogo planinarskih kuća, budući da nema ni planina mnogo. Trianonskim ugovorom Madjarska je izgubila bregovite krajeve na sjeveru i istoku; otpale su Tatre i otpao Erdelj. Današnja je Madjarska najvećim dijelom ravnica, koja za turisticu nije baš najpovoljniji teren. Ostale su nam tek omanje planine sjeverno od Blatnoga Jezera (Bakony, Vérteš, Gerecse), oko Pećuha (Mecsek), oko Budimpešte (Piliš, Börzsöny), oko Miškolca (Bükk) te konačno oko Gyöngyöša (Mátra). Ova je potonja najviša gora današnje Madjarske a najviši vrh njezin, ujedno najviši vrh cijele Madjarske, imenom Kékeš, tek je 1014 metara visok.

Mátra je mezimče današnje madjarske turistike. Ovamo dolaze peštanski planinari na stotine i stotine, ne samo u ljetno doba, već i po zimi, jer je Mátra izvrsni teren za smučanje. Neznatna daljina, koja je dijeli od glavnoga grada, izvrsni spoj sa Budimpeštom, pogodnosti, što ih pruža direkcija željeznice izletnicima, dobro opskrbljene planinarske kuće — sve su to okolnosti, koje u veliko dižu promet u Mátri. Ne ću da govorim o automobilistima, koji danomice projure kroz Mátru izvrsnom cestom Gyöngyös—Parád. Uzmimo samo planinare u obzir pa ćemo vidjeti da je Mátra nedjeljom prepuna i kreata mladih ljudi, željnih sunca, zraka i visine.

Mátra je dobro pristupačna sa svih strana. Zeljezničke pruge zaokružuju gorje sa sjevera, juga, istoka i zapada. Glavno je ishodište za izlete naravski Gyöngyöš, gradić sa jedno 20.000 stanovnika. Ne će biti valjda zgorega, ako spomenem, da je u tom kraju izvrsno i glasovito vino. Znameniti turski putnik Evlija Čelebi piše godine 1664: »Tom vinu nema para ni u Arabiji!«

Nedaleko Gyöngyöša, usred bukove šume leži Mátrafüred, ljetovalište. Odavle još jedno dva sata hoda do planinarske kuće Mátraháza.

Ova je planinarska kuća najveći ures i ponos cijele Mátre. Njen položaj je vrlo zgodan: u jednoj visini od 715 m, 14 km udaljeno od grada Gyöngyöša, upravo u sredini glavne ceste Gyöngyöš—Parád. Nije to samo hotel za gospodu, koji hrpimice dolaze ovamo autom, već je to prava pravcata planinarska kuća, dražesna i umiljata, gostoljubiv dom za sve planinare, koji obilaze gorom. Mjesta ima za 120 ljudi i više.

Gledamo li tu kuću izvana ili iznutra, jednako joj se moramo diviti. Izvana ukusna, veoma zanimljivo građena u starom madjarskom narodnom stilu, iznutra čista i praktična, svakako se nas ta gradjevina doimlje najpovoljnije. Mislim, da bi se i Slovenci osjećali u njoj voljko i toplo, kao kod kuće.

Nešto više, na ogromnom platou Galyatető, nalazi se u visini od 965 m lijepa kamenita planinarska kuća sa 57 ležišta. Oko nje velika livada, pravi raj za smučare, koji tu često uredjuju skijaške utakmice.

Uzmemo li u obzir, da imade u Mátri još 4 planinarske kuće, to moramo priznati, da je u Mátri zaista učinjeno sve, kako bi se turistički promet što više digò.

Putevi su izvrsno markirani po revnim članovima Madjarskog Planinarskog Društva (podružnice Gyöngyöš).

Što se pak same Mátre tiče, moram primijetiti, da je ona p i t o m o gorje par excellence. Strmina imade vrlo malo. Putevi se dižu polahko, postepeno. To su najviše lijepe ugodne šumske staze, bez opasnosti i bez velikih emocija. Mili mi se klisura Šaškò, upravo radi njezine strmine. Šaškò znači »Orlov kamen« (899 m). Najlepša tačka u cijeloj Mátri. Na vrhu ukusan spomenik planinara palih na ratištu.

Ako se tko želi baviti povješću, to će naći u Mátri mnoštvo interesantnih stvari. Historičar će imate pune ruke posla, bude li htio proučiti sve ruševine i sve stare gradove u Mátri. Naći će skoro na svakom vrhu ako ne porušene zidové, to bar tragove porušениh zidova, koji dokazuju, da je tu bio u srednjem vijeku bujan i obilan život. Najviše se ističe zanimljivim svojim oblicima grad Širok na istoku Mátre. Tu imade bizarnih kamenih stupova, za koje se drži da su bili možda kumiri starih Madjara pagana.

Hoće li kada koji Slovenac doći da vidi Mátru?

Iz Kamnika na Jezersko k planinskemu slavlju*

Po beli gorenjski cesti sta drdrala in brzela avtomobila. Na odprtih sedežih, stalnih in improviziranih, je bila posedla naša družba, polna radostnega pričakovanja. Kamniško mesto, potopljeno v jutranjem snu, je ostajalo čedalje bolj za nami; le malograjska cerkev, župna cerkev, grad Zaprice, zatem podgorska cerkev so nas, beleč se v dalji, še pozdravljale.

Jadrno je šlo mimo lične, bogate Podgorske vasi, stoječe tam nad zelenimi travniki in rodovitnimi njivami ter naslonjene ob gozdnih obronkih, ki se vlečejo tja do Križa. V vozni naglici človek komaj bežno doznava, da je tekla v Podgorju zibelka zaslužnim narodnim možem, notarju Luki Svetcu in župniku Josipu Ogrincu.

Že smo pod holmom, ki ga krasi zanimivi, daleč po Kamniško-Mengeškem polju in po Gorenjski ravnini vidni grad Križ. Proti severu ga zastirajo temni gozdovi, hribi in gore, proti jugovzhodu in zahodu pa se ti nudi z njega očarljiv razgled tje do daljnega sinjega obzorja. Kakor občuduje oko grad od daleč in blizu, tako ti kaže zanimivosti tudi v notranjščini: krasne freske, med temi grbe menda vseh nekdanjih kranjskih plemiških rodbin, in malo orožarno.

Po pripovedki je nastal grad šele koncem 16. ali začetkom 17. stoletja. Zgradil ga je tedanji vlastelin na Starem Gradu pri Kamniku (grof Thurn). Njemu je to domovanje omrzila huda nevihta in strela, ki je ubila njegovo hčer. Zapustil ga je in si izbral nad vasjo Križ najlepši prostor za novi, ponosni dom. Pozneje je prešla graščina v last Apfaltrernov. Danes gospodari tam baronica Irena Apfaltrern.

Pa pustimo zgodovinske marnje, ki niso bile vedno vesele za naše ljudstvo! — Pred nami se razprostira v pestrih slikah gozdičkov, vasic in cerkvá, hribov in gorá obširna Gorenjska ravnina, ki se konča šele tam ob gorski pregraji lepih Karavank, tovarišic Kamn.-Savinjskih Planin, in mogočnega Triglavskega pogorja. Na žalost nimamo polnega užitka. Danes nam nenaklonjene vile so pregnile preko planin oblačne zavese; njih odtenki segajo prav v ravnino. Pač ločimo skozi te meglene koprene glavne obrise, zlasti v dolini, toda lepega gorenjskega jutra ni. Ali bo še dež?

Avta ropotata in drčita naprej. Za nami je ljubka Komenda z belo cerkvijo na razgledni višini in njena soseščina: župnišče, gradič, šola, hiralnica (ustanovitelj dobrotni župnik P. P. Glavar), cerkev v Tunjicah (izpred nje je diven razgled), še dalje za nami tudi velika vas Cerklje (tu imata svoj Tusculum bivši pokrajinski namestnik in

* Tridesetletnico Češke kočice (24. 8. 1930) smo v lanskem letniku le registrirali. Zdaj prinašamo v širšem okviru priložnostni članek k temu važnemu dogodku.

poslanik Ivan Hribar in moj profesor Jenko in drugi). Šumenje... Doli pod nami dere mogočen potok, planinska hči — Kokra. Zvijemo v njeno dolinsko območje. Gozd in gore se sklanjajo nad nami kakor v objem in pozdrav. V ozki dolinici si prebirata pravec cesta in reka. To preskakovanje med gorskimi stenami in redkimi zaselji, živo, zvočno šumljanje vode — brnenje žag počiva na Gospodov dan celo v velikem Dolenčevem podjetju — se staplja v romantično sliko tega planinskega predela. Vas Kokra, globoko pod Krvavcem in Velikim Zvohom, čepi tako malena, idilična, samotna. Kmalu za njo Podlog-Kanonir in že se dvigamo v slokih serpentinah in se ustavimo: Jezersko (ca. 1000)!

Veselo smo poskakali z avtomobilov in se — zlasti jezerski novinci — ozirali na vse strani, čudeč se in iskajoč. Zanimiv gorski kotiček. Planinska dolina, potisnjena med Grintavce na eni in zadnje izrastke Košute na drugi strani, se zajeda tje v Korotan. Toda, kakor bi hotela narava sama poudariti, kam spada, jo je obrobila na severovzhodu s posebnim grebenom, z Jezerskim Vrhom (1216).

Zdaj pa peš dalje gori v Češko kočo. Dan 24. avgusta 1930. je in mi gremo proslavit tridesetletnico obstoja te kočice. Prijazna je pot navzgor, čez trate in skozi zelene gozdove, na desno pa se ti oko venomer vpira v stene, police, čeri in sklade nebotičnih orjakov. Gre sicer seveda navkreber, toda v glavnem je to planinski izprehod. Kako si poživljen, ko se na Štularjevem sedlu razgleduješ po gorskem svetu in te vprvo pozdravi kočica doli s planinske rebri! O proslavi so dnevniki tedaj poročali obširno; Plan. Vestnik more to storiti šele zdaj. Danes je kočica vsa v zelenju in s pročelja plapolata češkoslovaška in jugoslovanska zastava. Zgrajena je bila po prizadevanju bratov Čehov kot simbol in trajni spominek, da je tu slovenska zemlja. Danes so se zopet zbrali slovenski, češki in hrvatski planinci. Iz vseh smeri se pno, posamič in v skupinah, v breg. Slika na skalnati trati pred kočico (Na Ravneh) postaja vse bolj živa in pestra. Že došli so se lepo utaborili, se krepčajo in pomenkujejo židane volje. Kako ne! Solnce je z ljuto kretnjo zapodilo vse meglene sovražnike z jezerske fronte in je razgrnilo pred njimi prelest te obmejne gozdne doline, veličanstvenost strmih, sivih skladov planin, v srcih pa jim raste od trenutka do trenutka čisto planinsko veselje. In nove množice prihajajo, radostno razpoložene in toplo pozdravljene: O Rastek! Glej ga starino Pirca s kranjsko četo!... Sestajanje po dolgih letih, spoznavanje neznanih si planincev. Od blizu in daleč so se znašli v tem divotnem planinskem taborišču, njih duše pa so združene v bratstvu, dostojnosti in ljubavi.

Maša s pomembno planinsko pridigo. Doli s planin prisostvujejo gorski škratje in vile, tiho in svečano kakor so tu stoječi in klečeči planinci in planinke. Ko se konča sveto opravilo, zavzame svoje mesto — na ploščati skali, da bo pozdrav

trdnejši — naš planinski starosta dr. Fran Tomiňsek, obdan od društvenih odbornikov (Hrovatina in dr.). Najprvo, kajpak, pozdravlja na vse strani in posebej zastopnike: kr. banske uprave dr. Marna, sreskih načelstev v Kranju in Kamniku dr. Zobca in dr. Ogrina, čl. podkonzula Cihelka, ljubljanske češkoslovaške Obeci Jovanovskega, J. Č. S. lige ravnatelja Rasta Pustoslemška, zastopnika ljubljanske občine dr. Klepca in ravnatelja Ciuho, župana Pirca iz Kranja (prisostvoval že pri otvoritvi koč, kakor govornik sam in burno pozdravljeni inspektor Knafelc) in jezerskega župana Murija. Poseben pozdrav je veljal zastopnikom planinskih organizacij: predsedniku Asociacije slovanskih planinskih društev, konservatorju Jeničku, dičnemu zastopniku hrvatskih planincev ravnatelju Pasariću, nadzornikom planinskih podružnic dr. Senjoru, dr. Šnuderlu in Pučniku ter zastopnikom podružnic. Toplega pozdrava je bil seveda tudi deležen profesor dr. Kordin, ki je opravil sveto mašo in prinesel pozdrave zadržanega planinca — škofa dr. Rožmana. — Nato se je govornik spomnil vseh, za otvoritev koč zaslužnih mož. V ta namen je prebral poročilo »Planinskega Vestnika« iz l. 1900. Vsem snovateljem — od Čehov živi le še svetnik Mareš — pokojnemu Aljažu, Kocbeku, županu Muriju st. so zaklicali navzoči pomembni »Slava!« in predsednik je nadaljeval: »Češka koč je izpolnila pričakovani namen. Postala je zbirališče slovanskih turistov. Pod njo v dolini so si Čehi ustvarili celo kolonijo in zavrli tok nemštva — Jezersko je ostalo slovensko. Češki zgled je bil nam v spodbudo. Vse današnje gorske postojanke so priče, da smo dobro in smotreno sledili bratom Čehom. Tako naj bo še v večji meri v bodoče! Naj se poglobi naša zveza in bratstvo!« Živahno pritrjevanje.

Z oduševljenjem je bil tudi sprejet predsednikov predlog, da se odpošljejo brzojavni pozdravi: kralju Aleksandru, prezidentu Masaryku, prezidiu mesta Prage, klubu češkoslovaških turistov, poljskemu tovarištvu Tatrzańskemu, sofij-skemu turističnemu društvu. Z zadovoljstvom so bile sprejete pismene čestitke: dr. Dvorskega in Schotyja iz Prage, načelnika dr. Žižka iz Beograda, Kluba češkoslovaških turistov na Dunaju, min. svetnika dr. Jeřabka in pisateljice Gabrijele Preisove iz Prage.

Nato so sledili ostali govori. Dr. Marn je pozdravil v imenu g. bana ing. Ser-neca, pomočnika bana dr. Pirkmajerja in Zveze za tujski promet in poudaril, da je planinstvo bilo tisti faktor, ki je že v dobi nam sovražne avstrijske vlade združeval Čehoslovake in Jugoslovane.

Lep govor, poln zanosa, je imel g. konservator Jeniček. Rekel je med drugim: »Bratje in sestre! Zbrani v okrilju visokih gora smo tolmači tisočernih slovanskih turistov. Tu se ogrevamo za dobre ideje, za plemenitost duš in propa-gando domovine. Ta-le Češka koč, osnovana v času velikih nacionalnih borb, je bila postavljena za vas in nas kot simbol naše solidarnosti. Kdor se spominja borb v devetdesetih letih, se zaveda, kaj je pomenila ona točka pravil, ki je nasproti nemški ekskluzivnosti velela: 'V Češki koči je dobrodošel vsak turist.' Ne poznamo razlike med narodnostmi, zavedamo pa se, da je blizu doba, ko bo dosežena vzajemnost slovanskih turistov v polnem obsegu. Klanjamo se spominu pokojnih snovateljev Češke koč in vsem, ki so padli za našo svobodo.« Pozval je navzoče k polminutnemu pietetnemu molku in je končal potem govor z vzkl-ikom: »Gore, zdar!« Silno pritrjevanje.

Vicekonzul Cihelka se je zahvalil za pozdrav in sporočil pozdrave obole-lega konzula dr. Resla. Nastopil je mladeniško razgiban hrvatski planinski sta-rost g. Pasarić, prinašajoč pozdrave hrvatskih planincev: »Nam je Češka koč globoko pri srcu; saj je ne more nihče pozabiti, ki je le enkrat stopil pod njeno streho. Še bomo prišli k njej. Stara garda se ne da ugnati. Kadar je treba mani-

festirati voljo in slogo, smo na mestu, kakor vojaki — dokler nas Bog ne pozove s tega sveta.« Besede 72letnega planinca, govornjene v ognjevitim zanosu, so izzvale oduševljene klice.

Ob vseh teh govorih so zagorela srca planincev in planink vzhičenja in svetega navdušenja. Tu na skalnati planoti pod sivimi, razoranimi gorskimi velikani so stali odkritih glav, se napajali in naslajali ob gorkih, bodrečih besedah govornikov, ki je vel iz njih najčistejši duh planinstva ter zavest bratstva in svobode. Zdaj je vladala popolna tišina in se je čul govornikov glas, zdaj je zaorilo iz planinskih grl, da je odmevalo v gorski breg in zeleni dol. Bili so svečani trenutki planinskega občutenja, manifestacije slovanske vzajemnosti in trdne volje, braniti našo zemljo.

To razpoloženje je trajalo še ob nadaljnjih pozdravih in nagovorih. Sreski načelnik dr. Ogrin je pozdravil v imenu kamniškega Tujsko-prometnega društva, želeč »tej divni gorski postojanki vekovit obstoj in razvoj«. Ravnatelj Pustoslemšek je orisal dodobra nekdanjo borbo za naše planine in pomoč bratov Čehov. Počastil je spomin našega velikega prijatelja, vseučiliškega profesorja dr. Frischaufa, in izrazil željo po obnovi češke podružnice S. P. D. Ko je še dr. Senjor sporočil pozdrave podružnic, zlasti iz Maribora, in predsednika mariborske J. Č. S. L. dr. Pivka, je dr. Tominšek zaključil planinsko slavlje. Še slikanje predstavnikov društvenega in oblastvenega planinarstva in podpis spominškega lista bratom Čehom (za muzej) — in zavlado je vseh svetских vezi sproščeno planinsko radovanje. Toda — ne dolgo. Da ste jih videli — planince. Kakor hitro je bilo konec »oficijelnosti« in — prigrizka, že so gledali naokrog, v katero smer in kdaj bi odšli...

In oživele so stene in steze nad nami ukajočih in vzklikajočih turistov; drugi pa so valovali proti Jezerskemu. E, kako me je mikalo, da bi jo udaril za prvimi, četudi me požre — Zrelo pod Savinjskim sedlom. Pa prišel sem samo vrh visoke skale izpod njega. Ostala družba — i moja žena ž njo — pa je stala trdovratno spodaj, kazaje v dolino. Vdal sem se, tolažeč se z izrekom modrega cerkvenega očaka: »Kjer je žena, tam je mož, pravi sv. Ambrož.« In tako smo šli nizdol skozi senčne gozdove, prišli smo do Kazine, pa jo zavili nazaj k Štularju pod Jezerskim Vrhom. Od tam pa nas je popeljal kranjski tovariš navzgor, na Jezerski Vrh. Milo smo pogledali mimo obmejne stražnice doli v izgubljeni Korotan ter šli po pogum v — gostilno. Tu ni bilo brez valčka in ukanja, pa že smo sedeli na avtomobilu.

Lepa je bila ta pot navzdol. Vozilo je lahko drčalo po serpentinah iz smeri v smer, stene Kamn.-Savinjskih Alp so se divno blestele in žarele v večernem solncu in družba, polna dnevnih vtisov, je občutila in uživala vso prelest planinske pokrajine. Kaj čuda, če je prišlo pri Štularju še do vstajenja in sedanja po oni »viži«: »ajnzarji, cvajarji«, in da so Kranjčani, že v avtomobilu, skupno z verandnim delom družbe, še vedno — vstajali in sedali. Pa je oddrdral ob veselem pozdravljanju njihov avto in kmalu i naš.

Lepo je bilo. Kdaj bo še tako!

Obzor in društvene vesti

Kongres Asociacije Slovanskih Turističnih društev

se je vršil v dneh od 24. do 28. oktobra 1930 v Pragi. Slavnostna otvoritev je bila v staromestni dvorani ob veliki udeležbi zastopnikov raznih ministrstev in javnih korporacij. Predsednik konservator **Jeniček** odvarja kongres, izraža v imenu slovanskih turistov vdanostne pozdrave glavnemu mestu Pragi in se zahvaljuje za gostoljubnost primatorju dr. Baxi, pozdravlja ministra trgovine dr. J. Matouška, notranjega ministra dr. J. Slavika, zastopnike ostalih državnih uradov in češkoslovaške vojske, zastopnika gospoda prezidenta republike, gospoda sekcijskega šefa Schieszla, dragega ruskega gosta pisatelja Daučenka. Konstatira, da so zastopani delegatje vseh slovanskih držav, iz Bolgarije, Jugoslavije in Poljske, kakor tudi delegatje Kluba Češkoslovaških Turistov na Dunaju. Predlaga, da se pošljejo pozdravni brzojavi Nj. V. kralju Bolgarije, Nj. V. kralju Jugoslavije, prezidentu Češkoslovaške republike in prezidentu republike Poljske, kar se soglasno sprejme. — Nato poda poročilo prezidija o delovanju Asociacije.

Minister dr. **Matoušek** daje izraza veliki zadovoljnosti, da more kot resorni minister, v katerega delokrog spada turiztika, drage brate s slovanske zemlje najprisrčneje pozdraviti. Poudarja, da ima Asociacija nalogo, vršiti veliko delo slovanske vzajemnosti; ravno ta organizacija je bila prva, ki je pričela graditi prve vezi med bratskimi narodi slovanskimi po razsulu vsled svetovne vojne. Je to polje, kjer govori prirodni kras historičnih in kulturnih spomenikov in se navezujejo stiki od osebe do osebe in podajajo roke k skupnemu delu. »Ne smemo misliti, da je s tem delo končano; po tem Vašem stiku more priti do čim tesnejšega dela v gospodarskem in političnem pogledu. Na razstavi v Poznaju smo poskusili provesti ožji turistični stik med Čehoslovaško in Poljsko pod naslovom: »Od Poljskega morja do češkoslovaških kopališč in gor«. Tako vidite, da se tendence našega resora popolnoma krijejo s programom Vaše Asociacije. Bila je doba, ko se je smatral vsak poizkus na zbližanju slovanskih narodov za velik zločin; ali ta doba je minila in danes ne stoji temu zbližanju nič na potu. Na nas je, da delujemo z vsemi močmi za idejo slovanske vzajemnosti. To Vaše skupno delovanje pri turističnem delu se približuje onemu cilju, da se združimo v veliko slovansko rodbino, da smo močni in silni proti vsem našim neprijateljem. Veliko bo treba še propagande in dela v tem oziru, da bi se razvilo med našimi bratskimi narodi tesnejše in uspešnejše delo; ali to nam mora biti vsem v spodbudo k vztrajanju, veliko delo potrebuje časa, a nam vsem bode to v zadoščenje, da smo pričeli to važno delo, ki ga pa bode završila šele bodoča generacija. Kar se tiče Vaše organizacije, v kolikor pripada v moj resor, bodite uverjeni, da bodem Vaše delo podpiral z vsemi sredstvi.«

Minister dr. **Slavik**, kot prvi podpredsednik K. Č. S. T., pozdravlja goste v Češkoslovaški državi — v Pragi — in jih zagotavlja toplih simpatij. Danes, ko so narodi dobili svobodo, je misel slovanske vzajemnosti odločnejša in silnejša. Asociacija je mlada organizacija, ima pa še veliko dela pred seboj. Obrnjen k poljski delegaciji konstatira, da Visoka Tatra deli Češkoslovaško in Poljsko; veruje pa, da je Tatra v turistikki skupna bratom Poljakom in Čehom ter da jih v turistikki združuje. Poudarja prisrčni turistični stik jugoslovanskega in češkoslovankega življa in želi kongresu čim več uspeha.

Primator dr. **Baxa** pozdravlja slovanske goste v slovanski Pragi. Sledila je vrsta govorov zastopnikov raznih korporacij. Opravičil se je vsled boleznin predsednik K. Č. S. T., senator Hruhi.

Kot delegatje in člani Asociacije so bili zastopani sledeči: univ. prof. dr. Walery, Goetel, dr. Emil Stofla in major Bronislav Romaniszyn iz Krakova, Josip Pasarić iz Zagreba, Makso Hrovatin, dr. Senjor, dr. I. C. Oblak, insp. Wester iz Ljubljane, dr. Nikola Galčov iz Sofije, Gustav Čížek in Marija Barochova z Dunaja.

Po zaključku slavnostnega zбора so položili delegatje A. S. T. D. venec na grob neznanega vojaka. Popoldne ob 3. uri otvarja v prostorih Kluba Čehoslov. turistov konservator Jeniček kongres. Na dnevnem redu se je razpravljalo o skupnem postopanju radi prehoda meje, nomenklature, geografične in teoretične, železniških ugodnosti turističnim društvom, izdajanja skupne knjige in propagandnega materijala, ustanovitve tiskovnega fonda, poročila o narodnih parkih Češkoslovaške, Poljske, Jugoslavije in Bolgarije. Obširno poročilo je podal konservator dr. Jeniček o konferenci, ki se je vršila v dneh 5. do 8. septembra 1930 v Zakopanih za ustanovitev mednarodne turistične organizacije. Predsedstvo je zaenkrat določeno Švedom, sekretarijat pa Poljakom. Proti ustanovitvi so se izjavili edino Italijani, Madžari in Nemci; za ustanovitev pa Francozi, Holandci, Švedi, Švicarji in Belgijci ter Asociacija, t. j. Poljska, Češkoslovaška, Jugoslavija in Bolgarija. Tako je upanje, da pride do ustanovitve velike mednarodne turistične organizacije, ravno na pobudo Asociacije, ki je tudi vodila vsa pripravljalna dela; vse to delo je bilo poverjeno Poljskemu Towarzystwu Tatrzańskiemu v Krakovu.

V zadevi ugodnosti polovične vožnje na železnicah je bila odposlana ministrskemu predsedniku g. Zivkoviću v Beogradu obširna spomenica, v kateri se z ozirom na važnost pričakuje, da država podpira razvoj turisticke, in sicer v prvi vrsti s tem, da nudi na železnicah turistom in smučarjem ugodnost polovičnih voženj, ter se je v tej spomenici prosilo, da pride v pravilnik železniškega ministrstva sledeče besedilo: »Člani turističnih društev, včlanjenih v Zvezi planinskih društev Jugoslavije, in člani Jugoslovanskega zimsko-sportnega saveza imajo pravice do polovične vožnje, kadar delajo izlete, v II. ali III. razredu pri brzovlakih, potniških ali mešanih vlakih, ako potujejo v skupinah treh oseb, ali pa tudi v manjših skupinah, samo če plačajo vozno ceno za najmanj 3 osebe.«

Sprejete so bile sledeče resolucije:

1.) Asociacija z velikim veseljem pozdravlja od Poljske definitivno ustvarjeni prvi narodni park na poljsko-češkoslovaški meji v gorski skupini Pienin nad reko Dunajcem.

2.) Asociacija izraža iskreno željo, da bi se ono zemljišče, ki leži nad Dunajcem na češkoslovaški strani in ki je last državnih gozdov, čimprej izpremenilo v popolno rezervacijo, s čimer bi postal končno ustvarjeni prvi obmejni gorski narodni park v Evropi veliko delo slovanske turistične solidarnosti.

3.) Asociacija z radostjo pozdravlja napredek pripravljanih del Poljske, ki merijo na uresničenje narodnih parkov v krajih Babie Góre v zapadnih Beskidih in Czarnohóre v vzhodnih Beskidih, in se obrača do kompetentnih češkoslovaških faktorjev s prošnjo, da bi se dela, ki se tičejo izpremembe sosednjih zemljišč v rezervacije, s strani Češkoslovaške pospešila. Asociacija določa, da se njeni delegatje udeležijo oglednih komisij, projektiranih v prihodnjem letu na Babiej Góri in Czarnohóri v svrhu uresničenja parkov.

4.) Asociacija nadalje smatra ustvaritev naravnega poljsko-češkoslovaškega narodnega parka v Tatrah za najvažnejše delo slovanskega turističnega sodelovanja, neizogibno tako za idejni kakor tudi za praktični razvoj turisticke. Asociacija se obrača do kompetentnih poljskih in češkoslovaških faktorjev z iskreno prošnjo za pospešenje končnega uresničenja Tatranskega narodnega parka.

5.) Asociacija z veseljem pozdravlja postopek v ustvaritvi gorskih rezervacij v Jugoslaviji, tako na Triglavu kakor tudi na Plitvičkih jezerih, v skupini Velebita in ustvaritev rezervacije Raba, in prosi merodajne činitelje v Jugoslaviji za nadaljnje intenzivno delo, ki meri na razširjenje teh rezervacij in na ustvaritev nadaljnjih.

6.) Asociacija nadalje smatra sklepe in izdanja izjemnih zakonov v varstvo prirode v slovanskih državah za najvažnejše vprašanje varstva prirode in se obrača do merodajnih činiteljev na Bolgarskem, Češkoslovaškem, v Jugoslaviji in Poljski s prošnjo, da delajo na to, naj se zakoni, tičeči se varstva prirode, izdajo, in upa, da se bodo taki zakoni izdali tudi na Rumunskem.

7.) Asociacija smatra, da je za otvoritev in ureditev del v interesu varstva prirode v slovanskih krajih neizogibno potrebna ustanovitev referatov za varstvo prirode v centralnih uradih držav, združenih v Asociaciji, in izrednih referatov za varstvo prirode v društvih, v Asociaciji zastopanih, in sicer po vzoru Poljske, kjer tak centralni urad in turistična organizacija za varstvo prirode že obstojata.

8.) Pri vsakem kongresu ASTD naj se prirejajo javna propagandna predavanja z diapozitivi ali filmi, odgovarjajoča njih intencijam.

9.) Vlade slovanskih držav se opozarjajo na važnost odredbe, naj se njih določbe o pasih in carinskih revizijah inozemskih turistov izvršujejo od izvršilnih organov s primernim taktom in potrebnimi oziri, tako da ne bodo na kvar razmahu tujskega prometa.

10.) Prejšnji sklepi o unifikaciji turistične terminologije in geografske nomenklature se dopolnjujejo s tem: Ustanove naj se v posameznih državah teritorialne komisije po karakterju dežel; imena njih članov naj se naznanijo sekretarijatu. Naj se pri nomenklaturi navežejo stiki z gorskimi vodniki, ki poznajo krajevne narodne izraze. Sekretarijatu se nalaga, da si v dobi pol leta oskrbi poročila o napredku teh del in da člani na seji Sveta referirajo o rezultatih.

11.) Društva so dolžna pošiljati sekretarijatu kratka poročila iz turističnega življenja in o svojem delovanju (event. izrezke iz časopisov), da se more organizirati slovanska turistična korespondenca. Sekretarijat razpošlje društvom vzorec poročil.

12.) Priznava se potreba Zveze hotelirjev v Jugoslaviji, na Bolgarskem in Poljskem, kakor tudi primernost ustanovitve Asociacije teh slovanskih hotelskih zvez; to zahteva sodelovanje s turistiko. Priporoča se ustanovitev zvez po češkoslovaškem vzoru.

13.) Varstvo označbe podjetja kot »turistični hotel, gostilna, turistična koča, prenočišče«, ki naj bi bila pridržana za porabo samo turističnim društvom, se obdrži deloma v evidenci, deloma se izpelje s tozadevno intervencijo pri kompetentnih uradih po okoliščinah.

14.) Uprave železnic slovanskih držav se opozore na pomen znižanja voznine za turiste in priporoči se jim unifikacija vseh turističnih olajšav in njih nudenje vsem udom članov ASTD.

15.) Priporoča se zvišanje propagacije znaka ASTD in sekretarijatu se poroča, da preskrbi nov načrt znaka, ki bi se predložil Svetu Asociacije.

16.) Znova se soglasno ugotavlja, da morejo biti redni člani ASTD edinole slovanska društva, in sicer s slovanskim, čisto turističnim in alpinističnim značajem, ki jih bo Svet soglasno sprejel v smislu pravil.

K sodelovanju pa se morejo od slučaja do slučaja pritegniti tudi druga društva ali znanstvene korporacije, in sicer bodisi k zasedanju v sekcijah ali na plenarni seji ASTD.

17.) Slikarski material iz posameznih društev naj se dobavlja v primerni množini, tako da bi bil skupaj ne samo za izdajanje posebnih asociacijskih tiskov, temveč tudi v propagandne namene v fotografičnem arhivu sekretarijata.

18.) Priporoča se, da se v državah, katerih površinski obseg to posebno zahteva, ustanove teritorialne turistične komisije s centralnim svetom pri ministristvu v svrhu zasledovanja celotnih izsledkov turističnega delovanja in nadaljnjih potreb (v Jugoslaviji — banovine, na Poljskem — vojvodine).

19.) Vprašanje vpeljave poletnega časa se obdrži še nadalje v evidenci.

20.) Poudarja se potreba, da se statistika tujskega prometa izpopolni s podatki o posetnikih iz slovanskih držav.

21.) Asociacija je pozdravila rezultat pogajanj, ki so se vršila v Zakopanem 5.—8. avgusta 1930 v zadevi ustanovitve mednarodne federacije gorske turistike in sestave študijskih komisij za realiziranje njenih sklepov. Poverja se P. T. T. z nadaljnjimi deli v organizaciji evropskega alpinizma.

22.) Priznava se potreba, organizirati potovalno razstavo prirodnih krasot in spomenikov iz slovanskih držav kot turističnih ciljev v svrhu vzajemne propagacije.

23.) Za prihodnjo sezono naj se pripravijo propagacijski plakati z napisom »Spoznajte krasote slovanskih dežel!«

24.) V podporo tiskarskih podjetij Asociacije se ustanavlja tiskovni fond, ki se bo vodil po odobrenem pravilniku. Ta fond se bo konstituiral, kakor hitro bodo dotične organizacijske edinice združenih korporacij sprejele besedilo pravilnika.

25.) Za izdajanje prve Ročenke (Almanaha) in za sodelovanje pri izdajanju propagacijske publikacije kot organa ASTD so merodajne odobrene smernice z dne 27. septembra 1930.

26.) Pritrdilo mojstra Alfonza Muche, da se postava slovanske solidarnosti, ustvarjena v njegovem slikarskem ciklu »Slovanska epopeja«, sme porabiti v znaku in na plakatih ASTD, se vzame z zahvalo na znanje.

27.) Sekretarijatu Asociacije se poverja izvršitev vseh resolucij in sklepov in izgotovitev dotičnih vlog.

Načrt pravilnika tiskovnega fonda ASTD:

I. Namen tiskovnega fonda.

Tiskovni fond ASTD je ustanovljen v korist izdajanja organizacijskih in propagandnih tiskov (brošur, letakov itd.) in posebno še redno izhajajoče Ročenke (Almanaha), da bosta imela namen ASTD in turistika v slovanskih deželah učinkovito podporo.

II. Vsi tiski iz podpore tiskovnega fonda se morajo izdajati v vseh jezikih društev, združenih v ASTD.

III. Iz česa sestoji tiskovni fond ASTD?

Tiskovni fond sestoji iz temeljnega premoženja, ki ga tvori prispevek društev, združenih v ASTD. Ta prispevek je doklada 10 helerjev — 10 grošev — 10 levov — 10 par — po denarju dotičnih držav od vsakega člana društva, ki se prišteje k članarini.

IV. Iz darov, subvencij in podpor javnih korporacij ali drugače pridobljenih. Končno iz lastnih prejemkov ASTD.

V. Uprava tiskovnega fonda.

Tiskovni fond upravlja, hrani in obračunava društvo, katero Svet ASTD za to določi, in sicer s pridržkom, da izplačuje denar le na pismeno naročilo predsednika in sekretarijata ASTD. Koncem vsakega koledarskega leta, najkasneje do 31. januarja prihodnjega leta, odda ono društvo bilančni izkaz, zaključni račun prejemkov in izdatkov predsedniku in sekretarijatu ASTD, ki sta dolžna prepise teh računov tekom 14 dni predložiti posameznim društvom v ASTD in poročati na prvi prihodnji seji Sveta ASTD o stanju tiskovnega fonda.

VI. Publikacije, izdane iz podpore tiskovnega fonda ASTD in društvu pred izdanjem pravočasno prijavljene, so društva dolžna naročiti, in sicer vsaj v najmanjšem številu izvodov, ki je enako 1% števila društvenikov, pri Ročenki (Almanahu) 2% društvenikov, in sicer vedno za režijsko ceno.

VII. Ta pravilnik tiskovnega fonda ASTD, sprejet na seji Sveta ASTD dne 27. septembra 1930, se uveljavlja za dobo treh let, t. j. do leta 1933. incl., potrebuje odobritve občnega zbora vsakega društva, združenega v ASTD. Po preteku polnih treh let od te odobritve stopi definitivno v veljavo, ako ni sredstev in predlogov za popravo. —

Dne 26. oktobra 1930 so delegatje priredili izlet do Kralov. Hradca; razgledali so si zanimivo mesto, zgrajeno popolnoma v modernem slogu. Posebno zanimiv je muzej, po svojih bogatih zbirkah in zgodovinskih znamenitostih. Po obedu je bil odhod z vlakom na Jablouneho, a od tam dalje z avtomobili na Suchy Vrh do Kramařove koče. Ta koča je res velikanska zgradba, urejena jako razkošno. Dela vso čast Klubu češkoslovaških turistov. Tu smo tudi prenočevali. Rano zjutraj dne 27. oktobra 1930 smo odšli z avtomobili do Kyšperka, kjer nas je rodoljubno meščanstvo povabilo, da se tamkaj ustavimo in si ogledamo kraj. Od tu smo se odpeljali do Brna; to je res živahno trgovsko in industrijsko mesto. Ogledali smo si razstavo mojstra Muche in pa razstavo Anthropos, po kateri nas je vodil univ. prof. dr. Absolon. Ob 6. uri zvečer smo se odzvali povabilu mestne občine na skupno večerjo, kjer je bilo izrečenih več prav prisrčnih pozdravnih govorov. Iz Brna smo se vozili zvečer z vlakom do Blachega, a potem dalje z avtobusom do Macoche, kjer smo prenočevali v jubilejni koči Kluba češkoslovaških turistov.

28. oktobra 1930 je bil odhod z avtobusom do znamenitih podzemeljskih jam Macoche. Univ. prof. dr. Absolon in ravnatelj Boček sta bila tako ljubezniva, da sta nas vodila po teh krasnih podzemeljskih dvoranah, nasejanih z neštevilnimi kapniki vseh mogočih oblik. To je Moravski Kras, po katerem se razteza velikanski labirint podzemeljskih jam. Vse delo v teh podzemeljskih jamah vodita ravno univ. prof. dr. Absolon in ravnatelj Boček. Zvečer smo se vrnili z avtomobili v Brno. S tem je bil kongres zaključen.

Klub češkoslovaških turistov je sestavil res obširen program kongresa in je pokazal udeležencem toliko krasot češkoslovaške zemlje, da smo mu za to prav hvaležni. Vse delo na prireditvi pa je največ slonelo na znanem organizatorju, našem prijatelju, konservatorju Jeničku, ki mu je stal ob strani tajnik Kámenicki. Za letošnje poslovno leto je sedež Asociacije na Poljskem v Krakovu. H.

Ljudevit Rossi, osemdesetletnik. — Rossijevo ime je planincem dobro znano; on je častni član »Hrv. Plan. Društva« in po njem je imenovana najvišja planinska koča na Velebitu »Rossijeva koliba« pod Roženskimi Kuki, o koje otvoritvi je naš »Vestnik« poročal lansko leto (1930, str. 212). — Ljudevit Rossi je botanik svetovnega slovesa in si je stekel nevenljivih zaslug za preiskavo flore na hrvat-

skem ozemlju, posebno v Lički Plješivici in Velebitu. Zato mu je vseuč. profesor dr. V. Vouk posvetil pravkar izdani 5. zvezek »Acta botanica« — »Izvjješća botaničkog instituta u Zagrebu« (Zagreb 1930), s toplo pisanim posvetilom in z Rossijevo sliko. — Osemdesetletnico rojstva pa je Rossi slavil dne 14. avgusta 1929.

Ljudevit Rossi se je porodil v Senju 14. avgusta 1850; njegov ded je bil benečanskega rodu, oče in mati pa sta bila domačina iz Senja. Že kot gimnazijec se je pečal znanstveno s rastlinstvom in je temu študiju ostal zvest, ko se je končno odločil za vojaški poklic in je služboval v hrvatski deželni brambi. Kot stotnik je šel l. 1911. v pokoj in je l. 1915. dobil naslov in značaj majorja. Kot tak živi v Karlovcu, ves vdan svoji botaniki. Desetletja svojega življenja je posvetil flori Plješivice in Velebita, zbirajoč rastline, jih urejujoč in pišoč o njih. Temeljni sta njegovi veliki deli: »Gradivo za floro južne Hrvatske« in »Pregled flore Hrvatskega Primorja«; oboje je izdala Jugoslavenska Akademija v Zagrebu, koje dopisujoč član je major Rossi. — Njegovo življenjsko delo, kolosalno po umni marljivosti in po obsegu, je njegov herbarij »Herbarium croaticum Rossianum«, obsegajoč nad 32.000 listov, ki ga je zbiral in nabral tekom polstoletja in ga odstopil botaničnemu institutu v Zagrebu kot največjo znanstveno dragocenost.

Prezaslužnemu učenjaku naj bo usojenih še mnogo solnčnih dni, I. T.

Società Alpina Friulana. — Posebno stališče med vsemi alpskimi organizacijami zavzema ta družba z delokrogom za Furlanijo in Karnijo in sedaj tudi za slovenske dele Goriškega do Postojne. Sedež ima v Vidmu. Delokrog je predvsem vzgojevalen in literaren. Društvo ima veliko knjižnico, važno i za nas Slovence; žal, da še ni pregledana. Poleg knjižnice ima lepo čitalno dvorano. Izdaja zdaj poluletnik »In Alto«. Glavno delo društva pa je bilo izdajanje »Guida dei Friuli«. To je lepa izdaja znanstvene vrednosti. Prvi zvezek »Illustrazione di Udine« je izšel l. 1886., drugi zvezek »Canal del Ferro« l. 1894., tretji zvezek »Carnia« l. 1906., četrti zvezek »Prealpi Giulie« l. 1912., in peti zvezek »Gorizia con le Vallate dell' Isonzo e del Vipacco« koncem l. 1930. Prvi štirje zvezki so razprodani. Izšel pa je skrajšan ponatis II. in III. zvezka v enem zvezku l. 1925. Ta zvezek stane Lit. 35.—, V. zvezek pa Lit. 20.—. Prvi se dobi pri »Tipografia Carnia, Tolmezzo«, zvezek V. pa pri »Tipografia Chiesa, Via Zoletti, Udine«. Od drugega zvezka naprej so knjige urejene po zamišlih znamenitega italijanskega geografa prof. Giovanni Marinelli-ja in za njim njegovega sina Olinta. Posamezne knjige so razdeljene na dva dela. Prvi del obsega znanstveni opis po geologiji, orografiji, hidrografiji, flori, fauni, prebivalstvu, poljedelstvu, obrti in trgovini, prometnih sredstvih in zgodovini. Drugi del pa je turističen, vendar so pri vsakem kraju dodani potrebni znanstveni podatki. Posebno važen za Slovence je II. zvezek, ki opisuje Rezijsko, in IV. zvezek, ki opisuje Trske in Nadiške Slovence. Zadnji (V.) zvezek pa ima kot predmet skoraj zgolj slovensko krajino. Pridana je mala orografična karta in turistična karta v merilu 1 : 100.000. Knjiga se dovolj drži slovenske nomenklature in je stvarno in pregledno pisana. Nova skupna izdaja II. in III. zvezka in V. zvezek spadata v naše alpske knjižnice; prav dobro pa bi došla tudi našim znanstvenikom. H. T.

Zimski sport in planinstvo v Češkoslovaški. — Pregled zimskosportnih, oziroma turističnih prireditev v republiki Češkoslovenski za leto 1931. je dal Konzulat Č. S. R. v Ljubljani na razpolago Osrednjemu Odboru S. P. D. V društveni pisarni je ta zelo zanimivi pregled interesantom na vpogled.

Wierchy. Poljsko Towarzystwo Tatrzańskie v Krakovu je izdalo svojo redno letno publikacijo za l. 1930. Vsebinsko je jako bogata in zanimiva knjiga, ki jo krasi precejšnje število lepih slik, izvršenih v bakrotisku.

Dušan Jakšič: »Sjeverna stijena Triglava«. — V 2. številki letnika 1931. »Hrvatskega Planinarja«, ki zdaj izhaja v obliki in uredbi našega »Vestnika«, je objavil na str. 40—47 neumorni in vsestransko delujoči planinec in planinski pisatelj g. Jakšič o severni Triglavski steni odličen konstruktivni članek, ki vzorno združuje osebne izkušnje s strokovnimi podatki. Točno poroča najprej o vzponih hrvatskih planincev v steni, a nato navaja vse žrtve (8) te stene. Spis je zajedno jasna priča skupnosti našega in hrvatskega planinstva; g. pisatelju smo zanj hvaležni.

K članku »Imenoslovje Koroških Karavank« popravi v letniku 1930.: na str. 279 v 7. vrsti od spodaj: Mačenskega (ne Močenskega); na str. 280 v 23. vrsti od zgoraj: Črni vje (ne Crnivje); na str. 280 v 34. vrsti od zgoraj: Strma (ne Strmec); na str. 281 v 17. vrsti od zgoraj: štrlijo (ne štulijo); na str. 281 v 17. vrsti od zgoraj: Možeh (ne Možek); na str. 281 v 25. vrsti od zgoraj vstavi: Sleme vzhodno Ljubelja; na str. 282 v 4. vrsti od zgoraj: Hajnževa planina na Hajnžev Praprotnik; na str. 282 v 5. vrsti od zgoraj črtaj besede: na Hajnžev; na str. 282 v 31. vrsti od zgoraj: 1504 m (ne 1514 m); na str. 282 v 32. vrsti od zgoraj: Meléžnikovih (ne Moležnikovih).

V 2. številki letnika 1931.: na str. 53 v 5. vrsti od spodaj: Pastirkovo (ne Pastirsko); na str. 53 v 35. vrsti od spodaj: med Obirjem (ne nad Obirjem); na str. 54 v 18. vrsti od zgoraj: dolov (ne delov).

• Naše slike. — »Za jezeram« pozimi. — Dolina Sedmerih (Triglavskih) jezer se proti jugu polagoma znižuje in prehaja potem v gozdovje robov, ki nad Komarčo obkrožajo kotlino Bohinjskega jezera. Pozimi pokrije debel sneg širne kotanje, ki tvorijo dno te dolge gorske vdolbine. Poleti je hoja po tej dolini skoro predolga, pozimi pa tem bolj vabljiva. Sneg izravna in pokrije grušč, ruševje in manjše skalovje in ustvari gladke, valovite planjave, ki jih s smučmi prevoziš.

Na sliki imamo pred seboj panoramo iz spodnjega dela doline s pogledom na onstran dvigajoče se Bohinjsko pogorje. Krasota planinskega sveta je na sliki v popolni meri izražena.

T.

VSEBINA: Dr. Jos. C. Oblak: V okrilju Visoke Tatre (str. 57). — Jos. Wester: Hacquetova navodila za gorolazce (str. 59). — Miha Potočnik: Varijanta v Triglavski steni (str. 62). — A. Kopinšek: Okoli Matterhorna (str. 66). — Dr. Gizela Tarczay: Nešto o Mátri (str. 68). — Dr. Fran Ogrin: Iz Kamnika na Jezersko k planinskemu slavju (str. 70). — Obzor in društvene vesti: Kongres Asociacije Slovanskih Turističnih Društev (str. 74). Ljudevit Rossi, osemdesetletnik (str. 78). Poljska publikacija »Wierchy«. Societá Alpina Friulana. Zimski sport in planinstvo v Češkoslovaški (str. 79). D. Jakšič, Sjeverna stijena Triglava. Popravki k članku »Imenoslovje Koroških Karavank« (str. 80). — Naše slike (na prilogi): »Za jezeram« pozimi.

»Planinski Vestnik« izhaja 12krat na leto in stane v tuzemstvu za celo leto Din 40.—, za inozemstvo Din 60.—. — Naroča, plačuje, reklamira se pri Osrednjem Odboru SPD v Ljubljani. Rokopisi, sploh spisi in poročila za natis se pošiljajo na naslov: Dr. Josip Tominšek, gimn. ravnatelj v Mariboru.

Za uredništvo odgovarja: Janko Mlakar, profesor v Ljubljani. — Izdajatelj: Slovensko Planinsko Društvo v Ljubljani; njegov predstavnik je dr. Fran Tominšek, odvetnik v Ljubljani. — Tisk tiskarne Makso Hrovatin v Ljubljani. (Priloge slik tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani.)

Visoka Tatras (Pogled z Male Vysoke na Starolesno dolino in Lodovy ščit)

Foto dr. Valery Goetei